

EKONOMISKĀ KONKURĒTSPĒJA UN INOVĀCIJA TAUTSAIMNIECĪBĀ

Baltijas Starptautiskais ekonomikas politikas studiju
centrs (BICEPS)

Valsts pētījumu programmas «Inovācija un ilgtspējīga attīstība: Latvijas
pēckrīzes procesi globālā kontekstā»

Noslēguma konference

2018. gada 13. jūnijā

Projekta mērķis un uzdevumi

Projekta mērķis

empīriski analizēt Latvijas uzņēmumu konkurētspēju ārējos tirgos, īpašu uzmanību pievēršot uzņēmuma līmeņa faktoriem.

Projekta uzdevumi (1)

- Radīt datubāzi eksporta un eksportētāju darbības analīzei uzņēmumu līmenī, balstoties uz pieejamiem datiem (piem., CSP, VID) un Globālā uzņēmējdarbības monitoringa informāciju;
- Veikt speciālas uzņēmumu aptaujas, ar fokusu uz uzņēmumu konkurētspēju, produktivitāti un ēnu ekonomiku;

Projekta uzdevumi (2)

- Veikt virkni zinātnisku pētījumu par uzņēmumu konkurētspēju ietekmējošiem faktoriem:
 - Izpētīt nodokļu sistēmas un ēnu ekonomikas lomu Latvijas uzņēmumu konkurētspējā;
 - Novērtēt sākumposma uzņēmējdarbības aktivitāti Latvijā un tās dinamiku laika gaitā;
 - Novērtēt Latvijas uzņēmumu eksporta potenciālu, eksports kā uzņēmējdarbību veicinošs faktors;
 - Novērtēt ES struktūrfondu ietekmi uz uzņēmumu eksportspēju.

REZULTĀTI

BALTIJAS STARPTAUTISKAIS EKONOMIKAS POLITIKAS STUDIJU CENTRS

Projekta rezultāti: datubāze eksporta un eksportētāju darbības analīzei un speciālas uzņēmumu aptaujas

- Tika izveidota plaša datu bāze par Latvijas uzņēmumiem un to iezīmēm, kas veido pamatu citiem projekta pētījumiem. Datubāzē ir apkopota informācija no uzņēmumu aptaujām, kas tika veiktas 2015. un 2017. gadā, veidojot paneļdatus, pēc speciāli izstrādātas un starptautiski aprobētas metodoloģijas.

Izlases lielums: 800 Latvijas uzņēmumi;

- Pēc speciāla BICEPS pieprasījuma tika izveidota plaša datubāze par Latvijas uzņēmumiem (datu avots – CSP un VID), kas aptver uzņēmumu līmeņa informāciju par visu Latvijas uzņēmumu finanšu rādītājiem (2006.-2013. g.), par uzņēmumu veiktajām investīcijām (2005.-2013. g.), kā arī ietver mēneša datus par Latvijas uzņēmumu preču eksportu un importu periodā no 2005. līdz 2015. gadam.

Projekta rezultāti: nodokļu sistēmas un ēnu ekonomikas loma Latvijas uzņēmumu konkurētspējā

- Tika padziļināti analizēta saikne starp uzņēmumu iesaistīšanos ēnu ekonomikas aktivitātēs un uzņēmumu izaugsmi.
- Izmantojot administratīvus datus par visas Latvijas darba ņēmēju kopas deklarētām algām, tika pētīta viena no ēnu ekonomikas komponentēm – izvairīšanās no iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksāšanas. Tika sniegts alternatīvs novērtējums algu nepilnīgai deklarēšanai Latvijā.
- Balstoties uz unikālo datubāzi, kas apvieno EU-SILC aptaujas respondentus ar administratīvajiem datiem par viņiem piederošo nekustamo īpašumu, tika analizēta iespēja daļēji pārnest nodokļu slogu no darbaspēka uz nekustamo īpašumu. Vienlaicīgi analizēta šādu reformu ietekme uz nabadzību un ienākumu nevienlīdzību.
- Pielietojot Hekmana divu soļu novērtēšanas metodi, tika analizēta vairāku darbaspēka nodokļu sistēmas reformu ietekme uz stimuliem strādāt.

Projekta rezultāti: sākumposma uzņēmējdarbības aktivitāti Latvijā un tās dinamiku laika gaitā

- Izmantojot Globālā Uzņēmējdarbības Monitoringa pieaugušo iedzīvotāju apsekojuma datus (GEM APS) tika apskatīts veids, kā darba tirgus apstākļi ietekmē uzņēmējdarbības aktivitātes līmeni un līdzsvaru starp nepieciešamības spiesto un iespēju motivēto sākumposma uzņēmējdarbību.
- Tika pētīta dažādu personisko, sociālekonomisko un 'subjektīvo' mainīgo ietekme uz varbūtību kļūt par sākumposma uzņēmēju Latvijā, analizējot atsevišķi tos, kas iesaistījās uzņēmējdarbībā dēļ nepieciešamības un tos, kuri saskatīja labas iespējas biznesa uzsākšanai.

- Tika salīdzināti Latvijas eksportējošie un neeksportējošie uzņēmumi ņemot vērā virkni rādītāju.

Rezultāti liecina, ka vidēji tieši eksportējošajiem uzņēmumiem ir lielāks apgrozījums, ir lielāks darbinieku skaits, tajos maksā augstākas algas un tie ir produktīvāki. Turklāt eksportējošo uzņēmumu vadītāji parasti ir labāk izglītoti.

Galvenie šķēršļi eksporta uzsākšanai, kurus atklāj uzņēmumi, kas nav iesaistīti eksportā, ir cenu konkurence ārējos tirgos, sākotnējās eksportēšanas izmaksas un grūtības atrast informāciju par ārvalstu tirgiem. Tie uzņēmumi, kas pārtrauca eksportu, to izdarīja galvenokārt sarežģītas konkurences un juridisku vai muitas problēmu dēļ.

Projekta rezultāti: ES struktūrfondu ietekme uz uzņēmumu eksportspēju

- Tika analizēta ES fondu ietekme uz Latvijas uzņēmumu eksporta potenciālu. Rezultāti liecina, ka Eiropas struktūrfondi un investīciju fondi palielina uzņēmuma tendenci eksportēt par aptuveni 25%.
- Tika parādīts, ka viens Eiropas strukturālo un investīciju fondu (ESIF) programmas investēts eiro datu kopas vidējā uzņēmuma gadījumā piecu gadu periodā radīs 17.9 eiro eksporta apgrozījuma.

Projekta rezultāti: Ziņojumi rīcībpolitikas veidotājiem un publicitāte medijos

- Uzstāšanās Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas Nodokļu politikas apakškomisijas sēdē, 27.01.2015.
- Prezentācija Centrālās Statistikas pārvaldē, 21.10.2016.
- Apmācības kurss valsts administrācijas darbiniekiem Valsts Administrācijas skolā, 18.05.2017.
- Prezentācija Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas Demogrāfijas lietu apakškomisijā, 23.05.2017.

- Raksti un komentāri ziņu portālā Delfi, analītiski pētnieciskajā LTV raidījumā "De Facto", Raksti nra.lv, LA.lv un Dienas business ziņu portālā, Komentāri Latvijas Radio 1 pārraidē.

Paldies par uzmanību

Grāmata «Competitiveness of Latvian enterprises in external markets»

